

Aš turiu teises, Tu turi teises, Jis/ ji turi teises ...

[vadas į vaiko teises]

Visi turi teises. Kadangi esi jaunesnis/ jaunesnė nei 18 metų vaikinai ar mergina tu turi tam tikras konkrečias teises. Šių teisių sąrašas yra išdėstytas 1989 metų Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijoje, ten taip pat yra nurodyta, kokių veiksmų turi imtis vyriausybės, kad padėtų tau naudotis savo teisėmis.

Tavo išlikimas, tavo apsauga ir tavo vystymasis

- Tu turi teisę, kad tavo interesai būtų ginami priimant visus su tavimi susijusius sprendimus ir be jokios diskriminacijos dėl, pavyzdžiui, tavo kilmės, nuomonės, pažiūrų ar lyties.
- Tu turi teisę į gyvybę bei subalansuotą, sveiką, fizinį, psichinį, dvasinį, moralinį bei socialinį vystymąsi.
- Tu turi teisę, kad būtų patenkinti tavo pagrindiniai poreikiai, tokie, kaip maistas, drabužiai, būstas ir sveikata.
- Tu turi teisę į apsaugą nuo visų formų išnaudojimo, piknaudžiavimo, fizinio ir psichologinio smurto, įskaitant ir elgesį šeimoje bei vaikus globojančiose įstaigose.
- Tu turi teisę į aukšto lygio išsilavinimą, kuris užtikrina kiek įmanoma visapusiškesnį tavo asmenybės, talento bei gebėjimų vystymąsi. Tu turi būti mokomas gerbti kitų teises ir laisves ir būti rengiamas atsakingam gyvenimui laisvoje visuomenėje, supratimo, taikos, tolerancijos, lygybės ir draugystės tarp kitų žmonių dvasia.
- Tu turi teisę į visapusišką ir objektyvią informaciją.
- Jei turi fizinę ar psichinę negalią, tu turi teisę gyventi orų gyvenimą, kad galėtum integruotis į visuomenę, vystyti savo asmenybę bei džiaugtis kiek galima didesniu savarankiškumu.
- Tu turi teisę ilsėtis, leisti laisvalaikį, žaisti ir pramogauti, dalyvauti meninėje ir kultūrinėje veikloje, aplinkoje, tinkančioje tavo amžiui, ir kurioje yra gerbiamos tavo teisės.

Tavo tapatybė, tavo asmeninis gyvenimas ir tavo šeima

- Tu turi teisę į vardą, tautybę ir savo tapatybės apsaugą. Jei priklausai etninei, religinei ar kalbinei mažumai iš tavęs negali būti atimtos teisės į tavo kultūrinį gyvenimą, religiją ar kalbos vartojimą.
- Tu turi teisę į savo privatumo apsaugą. Niekas negali neteisėtai įsikišti į tavo ar tavo šeimos asmeninį gyvenimą. Tavo namai, tavo susirašinėjimas, tavo garbė ir reputacija yra saugomos įstatymo.
- Tavo tėvai yra bendrai atsakingi už tavo auklėjimą bei vystymąsi. Tu turi teisę ir pareigą pareikšti savo nuomonę apie tai, kaip tu turėtum naudotis savo teisėmis bei laikytis įsipareigojimų.
- Tu turi teisę žinoti, kas yra tavo tėvai ir būti auklėjamas jų, nebent tai prieštarauja tavo interesams.
- Tu turi teisę žinoti, kur yra tavo tėvai ir įvažiuoti į kitą šalį, kad galėtum būti su jais. Tavo tėvai turi tokias pačias teises tavo atžvilgiu.
- Skyrybų atveju, tu turi teisę, kad su tavimi būtų tariamasi priimant visus sprendimus, susijusius su tavo santykiais su tėvais. Jei esi atskirtas nuo savo tėvų, ar vieno iš jų, tu turi teisę su jais matytis nuolat, nebent tai prieštarauja tavo interesams.
- Įvaikinimas yra leidžiamas tik tuo atveju, jei jis neprieštarauja tavo interesams.

Tavo laisvės

- Nuomonės laisvė: kai tik sugebi tai daryti, tu turi teisę išreikšti savo nuomonę ar tai, kas tau rūpi. Į tavo nuomonę privalo būti atsižvelgta.
- Išraiškos laisvė: tu turi teisę laisvai save reikšti ir siekti, gauti ir skleisti informaciją.
- Minties, sąžinės ir religijos laisvė.
- Asociacijų laisvė: tu turi teisę burtis su kitais žmonėmis ir dalyvauti susibūrimuose.

Šios laisvės yra ribojamos. Tu privalai gerbti kitų žmonių teises ir laisves ir negali kelti pavojaus visuomenei ar pats sau.

Tu ir valstybė

- Valstybė privalo daryti visa, kas yra būtina, siekdama užtikrinti, kad tu galėtum naudotis savo teisėmis ir laisvėmis.
- Valstybė privalo tave ginti bei užtikrinti savo gerovę. Ji turi padėti tavo tėvams ar tavo globėjams įsteigdamas institucijas bei užtikrindama paslaugas, kurios gina tavo interesus ir tavo gerovę.
- Jei negali gyventi su savo šeima, valstybė privalo tave ginti ir tau padėti. Ji turi rasti sprendimą, kuris atsižvelgia į tavo praeitį ir tavo kultūrą, o tau turi būti suteikta teisė į nuolatinę savo situacijos peržiūrą.
- Valstybė turi imtis priemonių tave apsaugoti nuo narkotikų keliamų pavojų.
- Jei esi patyręs smurtą, valstybė privalo tau padėti ir pagelbėti tau sugrįžti į įprastinį gyvenimo ritmą.
- Tu turi teisę į teisingumą. Valstybė privalo užtikrinti, kad teisingumo sistema būtų pritaikyta tavo atskiriems poreikiams ir teisėms.
- Tu negali tapti kankinimų ar žiauraus ar žeminančio baudimo auka.
- Tavęs negalima bausti mirties bausme ar įkalinimu iki gyvos galvos.
- Tavęs negalima suimti neteisėtai. Laisvės atėmimas turi būti taikomas kaip paskutinė išeitis. Jis turi trukti kiek galima trumpiau ir atsižvelgti į tavo poreikius bei tavo amžių. Laisvės atėmimo metu tu turi būti atskirtas nuo suaugusiųjų sulaikytųjų ar kalinamųjų ir turi teisę susisiekti su savo šeima, išskyrus atvejus, kai tai prieštarauja tavo interesams.
- Karo metu, valstybė privalo tave ginti ir tavimi rūpintis. Jei esi jaunesnis/ jaunesnė nei 15 metų amžiaus, tavęs negalima imti tarnauti į jokiais ginkluotąsias pajėgas.

Tarptautinės konvencijos yra sutartys tarp valstybių. Šios sutartys numato taisykles, kurių privaloma laikytis, jos taip pat skatina valstybes taikyti priemones, kurios yra palankesnės vaikams. Jei tavo šalies įstatymai yra palankesni tau nei konvencija, turi būti taikomi nacionaliniai teisės aktai.

Tarptautinės organizacijos ir tu

Valstybės narės yra įsteigusios įvairias tarptautines organizacijas. Kai kurios, tokios kaip Jungtinės Tautos bei Europos Taryba, buvo įsteigtos siekiant ginti žmogaus teises, užkirsti kelią konfliktams bei plėtoti teisingesnes, labiau klestinčias ir demokratines visuomenes. Šios organizacijos yra parengę beveik visas tarptautines konvencijas ir imasi veiksmų, siekdamas užtikrinti, kad valstybės narės laikytųsi konvencijose įtvirtintų teisių.

Vaiko teisių komitetas stebi Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos taikymą. Gali pasidomėti komiteto rekomendacijomis skirtomis tavo šaliai.

Vaikai taip pat gali kreiptis į Europos Žmogaus teisių teismą. Pavyzdžiui, Teismas pripažino kalta vieną šalį dėl to, kad ši negynė vaikų nuo fizinių bausmių įkalinimo įstaigoje, mokyklose ir namuose. Kita šalis buvo pripažinta kalta nepasirūpinusi mergaite, kuri keliavo viena.

O ką jei šios teisės nėra gerbiamos?

Naudojimasis konkrečiomis teisėmis gali būti apribotas dėl pagrįstų priežasčių, pavyzdžiui, siekiant apsaugoti tave nuo tam tikro didelio pavojaus ar atsižvelgiant į tavo brandą ir amžių. Kai kurios teisės, tokios kaip teisė į gyvybę, švietimą, sveikatą ir apsaugą nuo smurto ir išnaudojimo negali būti apribojamos nei tėvų nei mokytojų. Jei manai, kad tavo teisės buvo pažeistos, tu gali:

- pasikalbėti su žmonėmis, kuriais pasitiki, pavyzdžiui, savo tėvais, mokytojais, gydytojais, draugais, socialiniais darbuotojais, ar savo globėjais;
- paskambinti telefono numeriu, skirtu vaikams, kurie tapo smurto aukomis, ir pasikalbėti su asmeniu, kuris tau galės patarti;
- kreiptis į policiją, pateikti skundą ir prašyti valstybės apsaugos;
- susisiekti su vaikų teisių kontrolierium ar savanoriška asociacija, ginančia vaiko teises;
- ar tam tikrais atvejais gali netgi kreiptis į Europos Žmogaus teisių teismą.

Europos Taryba

Europos Taryba yra tarptautinė organizacija įkurta 1949 metais, šiuo metu organizacijai priklauso 47 narės. Organizacijos vaidmuo yra skatinti žmogaus teises, demokratiją bei teisės viršenybę. Europos Taryba nustato pagrindinius demokratijos principus, kurie remiasi Europos Žmogaus teisių konvencija bei kitomis asmenų apsaugos, kurios, žinoma, apima 150 milijonų Europos vaikų, konvencijomis ir rekomendacijomis.

Programa „Kuriame Europą vaikams ir su vaikais“ siekiama skatinti vaiko teises ir ginti vaikus nuo smurto. Už programą atsakinga komanda sprendžia buitinio smurto bei smurto mokykloje klausimus, žmogaus teisių švietimo, vaikų ir interneto bei vaikų ir teisingumo sistemos problemas. Galite apsilankyti mūsų tinklapyje, kur rasite daugiau informacijos apie mūsų konvencijas, susitikimus, publikacijas bei žaidimą internete „Wild Web Woods“.

„Kuriame Europą
vaikams ir su vaikais“
Europos Taryba
F-67075 Strasbourg Cedex
www.coe.int/children
children@coe.int